

Det kan oppstå noen særlige utfordringer når kommunene mottar gaver.

Kommunal Rapport 24.01.2025, Sigrid Stokstad, *førsteamanuensis ved Universitetet i Oslo*

Gleden over å få noe fint kan være stor, og de fleste kjenner godt til gleden over å gi. Så er det også mange som har strevd med hva som forventes tilbake etter at en gave er mottatt. En gave kan gjøre mottakerens liv lettere og lysere, men den kan også være del av en komplisert relasjon og i seg selv skape utfordringer.

Heller ikke for kommuner er det helt uproblematisk å ta imot gaver, og det er også noen særlige utfordringer som kan oppstå. Oppfordringen her er å være litt forberedt.

De som gir store verdier til en kommune, har ofte en egen agenda og et eget mål med gaven.

Det er velkjent at gaver har medført store og konfliktfylte saker for mottakskommunene. Oslo kommune har fått store kunstdonasjoner, som vi nå kan nyte for eksempel i Munchmuseet og Ekebergparken skulpturpark. I Kristiansand kan vi glede oss over nordisk modernistisk kunst i Kunstsilo.

Verdien av kunsten som er stilt til rådighet er utvilsomt stor, og Munchmuseet, Ekebergparken og Kunstsilo har store positive ringvirkninger. Men prosessene som har fulgt med gavene, har vært krevende for mange, ikke minst i mottakskommunene.

Den viktigste måten kommunene kan forberede seg på, er å være bevisst på at å få en gave kan være ganske komplisert – en gave er ikke nødvendigvis bare en gave.

Det kan være hensiktsmessig å dele en gavetransaksjon inn i tre elementer: Å gi, å ta imot og å gi noe tilbake.

Gaveelementet er ofte lettest å få øye på. Det er for eksempel verdifulle eiendeler eller penger. Når det gjelder størrelsen på gaveelementet, kan det likevel være grunn til å stoppe opp litt. I en del sammenhenger forutsetter giveren medfinansiering fra kommunen.

Fra idrettssektoren har vi et ferskt eksempel der Tysnes kommune ifølge NRK er tilbudt [et bidrag på 40 millioner til et nytt svømmebasseng](#) som vil ha en ferdig pris på 150 millioner.

Bidraget er utvilsomt stort, men det er altså ikke slik at gaven «er» et svømmebasseng. Elementet å ta imot er noe vi ofte ikke er like oppmerksomme på. De fleste tar imot gaver med takk, selv om de ikke faller i smak og kanskje heller ikke tas i bruk.

Når kommunene får tilbud om gaver, er det imidlertid viktig å ha for øye at de har et valg med hensyn til å ta imot gaven. Det er jo ikke gitt at gaven er noe kommunen selv ville skaffet seg om den hadde kunnet.

For eksempel var Christian Ringnes' idé en skulpturpark «til kvinnens pris» i skogen bak Ekebergparken. Oslo kommune hadde ikke denne tematikken som del av sin kulturpolitikk da forslaget kom. Tema og utvalg av skulpturer kom på plass etter en lang og omfattende prosess.

Så kommer vi til gjenytelsen. Forventningen om en gjenytelse kan være mer eller mindre bevisst uttalt, og kommunen, eller ulike kommunale aktører, kan føle seg forpliktet til å gi noe tilbake. I mange saker er imidlertid ønsker om motytelser klart formulert.

I svømmebassengsaken på Tysnes følger det med som vilkår at bassenget skal ligge på Onarheim, som er giverens hjembygd, og ikke i kommunesenteret. Dette vil blant annet innebære betydelige ekstrautgifter til transport av elever for kommunen.

Når det gjelder Kunstsilo, måtte kommunen bidra med både investerings- og driftsmidler. Skulpturene på Ekeberg står ute, men kommunen måtte vedta en detaljregulering som la til rette for en skulptur- og kulturminnepark i et friområde.

Kommunen kan måtte bidra med både penger, eiendom og myndighetsutøvelse for å legge til rette for gaver, og det er ofte sterke elementer av gjenytelse når gaver tas imot.

I noen situasjoner står heller ikke kommunen fritt til å velge å legge til rette for gaven. Kommunen må holde seg innenfor de rettslige rammene som gjelder, for eksempel med hensyn til naturmangfold og kulturminnevern. Det ble aktualisert i saken om skulpturpark på Ekeberg.

De som gir store verdier til en kommune, har ofte en egen agenda og et eget mål med gaven. For eksempel vil de som har mye kunst, gjerne være glad i kunst og ønske at andre også skal ha glede av kunsten de selv liker.

I kommunene er det imidlertid ikke nødvendigvis enkelt. Er det flertall for å ta imot gaven med de konsekvensene som følger med? Skal kommunen prioritere nettopp dette tiltaket? Det er helt normalt at det foregår forhandlinger i en slik gavesituasjon, og kommunen har ofte et visst handlingsrom.

Når det gjelder mottak av større kunstgaver, har flere kommuner vedtatt egne retningslinjer som kan være verdt å kikke på om det skulle bli aktuelt. Det er mye rikdom i Norge, og vi skal ikke se bort fra at det kommer henvendelser om gaver til stadig flere kommuner. Det kan bringe mye godt med seg. Men vær beredt!